

Vigtigt at gøre sig gældende og kende nogen

**Interview med Jonna Vendelboe, næstformand
for Dansk Socialrådgiverforening 1955–1956 og
hovedbestyrelsesmedlem i to perioder 1950-1956**

Af Bjarne Trier Andersen og Elsebeth Mortensen, august 2011

Blå bog

Jonna Vendelboe f. 1921

- Uddannet socialrådgiver fra hold 13A i 1950 og sluttede som socialrådgiver i 1984.
- Sad i bestyrelsen for Dansk Socialrådgiverforening i 4 år fordelt på to perioder. Fra 6/5 1950 – 10/5 1952 og igen 15/5 1954 – 27/4 1956. Hun var næstformand 1955 – 1956.
- Uddannet som Psykiatric Social Worker i London 1952-53
- Med udgangspunkt i psykiatrien har JV arbejdet med forskellige grupper: revalidender, børn, gamle m.fl. og skiftet institution efter opgaverne.
- JV startede i 1951 med et års vikariat på Øresundshospitalet og arbejde derefter på Kommunehospitalets psykiatriske afdeling i København til ind i 60'erne, i den sidste tid som konstitueret leder for socialrådgiverne samme steds.
- I 60'erne arbejdede JV på Revalideringscentret i København ledet af Åge Valbak, som var forgangsmand på området. Efterfølgende arbejdede hun to år på Holbæk Centralsygehus, hvor hun "ryddede op" efter en socialrådgiver, samtidig med at hun udviklede et tværfagligt socialpsykiatrisk samarbejde med nogle læger fra sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland og fra Holbæk Sygehus. Derfra til den Psykiatriske Børneklinik under Red Barnet, hvor hun sagde op pga. dårlig ledelse. I en toårig periode var hun ansat i Erhvervsvejledningen i København og prøvede at tage sig af de psykiatriske klienter. Denne ansættelse beskriver hun som en misforståelse.
- Fra 1973-83 var Jonna Vendelboe ledende socialrådgiver for Københavns kommunes fire psykiatriske hospitaler med kontor på gerontopsykiatrisk daghospital Sundbygård, hvor hun var visitator.

- Jeg er den fødte storesøster og blev altid valgt ind i bestyrelser. Der må have været noget dominerende ved mig. Det påstås, at jeg har været formand for Sind en overgang. Det har jeg ingen erindring om, for jeg plejer at foretrække at være den evige sekretær, som var min oprindelige uddannelse, inden jeg begyndte at læse til socialrådgiver.

Sådan lyder Jonna Vendelboes hurtige karakteristik af sig selv, da vi en sommerdag i august 2011 har aftalt tid for et interview om hendes liv som socialrådgiver og som aktiv og bl.a. næstformand for Dansk Socialrådgiverforening (DS). Jonna Vendelboe blev som 29-årig i 1950 uddannet socialrådgiver og var allerede under uddannelsen aktiv i

organisationsarbejde. Som en af de ældste i sin klasse og med en god portion erfaring, var hun et oplagt emne som elevrådsformand.

- Parallelklassen opstillede også deres kandidat, men jeg havde politisk erfaring, og vandt med en stemme, husker Jonna Vendelboe. – Bl.a. fordi jeg, modsat den anden kandidat, stemte på mig selv!

Som elevrådsformand var hun bindeled mellem de studerende og DS, hvor hun var de studerendes repræsentant – uden stemmeret. Formanden for DS på det tidspunkt hed Else Bloch.

Da Jonna Vendelboe i 1950 var færdig som socialrådgiver, var der kun én ledig stilling, som lå i Holstebro. Til trods for at der var arbejdsløshed blandt socialrådgivere, var der ingen der søgte den. Den sociale Skole var en københavnerskole, og Holstebro lå langt væk.

Ville have været lærer

- Jeg ville egentlig allerhelst have været lærer, men det tog fire år, og det kunne jeg ikke klare økonomisk, siger Jonna Vendelboe og fortæller, at man med en opvækst i et arbejderkvarter allerede var nået langt, når man som hende tog realeksamen og kom på kontor. Efter fire år på Handelshøjskolen var Jonna Vendelboe uddannet som engelsk korrespondent og sekretær og var derefter ansat små ti år på kontor.

- Disse år var ikke altid lige morsomme. De chefer – og hele den tone – og den ånd, sukker hun.

Når det nu ikke kunne lade sig gøre at blive lærer, vendte Jonna Vendelboe sig mod socialrådgiveruddannelsen, og det resulterede i, at hun i 1947 kom i seks måneders forpraktik i huset i England.

- Lederen af Den sociale Skole, Vera Skalts, sagde til mig: "Du er et kontormenneske, du skal i huset!". Jeg protesterede. Som storesøster fra et arbejderhjem havde jeg masser af husholdningserfaring. Men det nyttede ikke, og jeg måtte i huset, hvis jeg ville være socialrådgiver, fortæller Jonna Vendelboe. Men hun kom i huset i England, og satte sig for at lære mere engelsk og deltage i sociologiske forelæsninger på universitetet i Cambridge.

– Jeg var vant til selv at tage hånd om min tilværelse og jeg klarede mine tre år på Den sociale Skole. Bl.a. fordi jeg også kom i forpraktik på Avnstrup Sanatorium i Hvalsø, og der fik jeg løn som kontordame!

Glimt fra Den sociale Skole

– Vi var jo så kloge, da vi 27 kom ind på Den sociale Skole (i 1948), da kan jeg huske, at jeg sagde i en eller anden forsamling, at mit store ønske var, at sådan noget som socialrådgivere i løbet af 25-30 år var overflødige. Men da begyndte vanskelighederne i virkeligheden! siger Jonna Vendelboe med latter i stemmen.

Det faglige og kollegiale miljø på Den sociale Skole var ifølge Jonna Vendelboe på godt og ondt præget af, at mange af lærerne på frivillig basis havde været med til at skabe uddannelsen. Det prægede deres store engagement, men det betød også, at de følte en slags "ejendomsret" til uddannelsen, som når de f.eks. skaffede studerende ind, som var klienter, de havde mødt via deres arbejde. Det kom der ikke altid noget godt ud af.

– Og praktikvejlederne havde for stor magt, siger Jonna Vendelboe. Deres udtalelser var altafgørende for, om eleverne bestod. Først ved gennemførelse af en ny studieordning i 1961 ændres dette, så det bliver skolen og ikke praktikvejlederne, der står for frasortering af uegnede elever.

Jonna Vendelboe har altid været kritisk over for, at unge startede på socialrådgiveruddannelsen lige efter gymnasiet.

– De evige skolebørn. Ligesom dem der sidder i Folketinget i dag, som hun formulerer det.

Men skolen var ikke kun fag og undervisning.

– Hold 13A +B lavede den bedste revy nogensinde. Det var vores lærer Mette Kofoed Bjørnsen, der have tilskyndet os til det, siger Jonna Vendelboe.

Af Socialrådgiverens referat fra Dansk Socialrådgiverforenings generalforsamling i 1951 fremgår det, at hold 15's revy var en stor succes. Datidens studerende var på flere måder i stand til at gøre sig synlige i Dansk Socialrådgiverforening.

Fra elevrådsformand til medlem af DS' bestyrelse

Efter at have været elevrådsformand for fire årgange var det naturligt for Jonna Vendelboe som færdiguddannet at stille op til bestyrelsesvalget. Og hun blev da også valgt på generalforsamlingen 6. maj 1950, godt en måned efter, at hun var blevet færdiguddannet. Fire årgange studerende fyldte meget i den lille forening og var talrige nok til, at de kunne vælge deres egen repræsentant.

- Manon Lüttichau og Klemme Carl (Carl Clemmesen) og senere kom Vera Skalts til, de startede Socialrådgiverforeningen, og de kendte alle de mennesker, som jeg senere kom til at sidde i bestyrelse med, fortæller Jonna Vendelboe.

Det fremgår af beretning og referat, at der på daværende tidspunkt var 136 aktive medlemmer, at kontingentet blev hævet fra 14 til 30 kr. årligt (en stigning på 114 pct.!). Kontingentstigningen skulle bl.a. generere et overskud, så der kunne aflønnes en sekretær med fast telefontid 3 gange ugentlig og med en årlig løn på 1.200 kr. Generalforsamlingen blev holdt som en del af årsmødet 5. – 6. maj og blev afholdt i Politikens Hus. Grunden hertil har nok været den, at den navnkundige redaktør Hakon Stephensen også sad i Den sociale Skoles bestyrelse. Jonna Vendelboe husker, at Hakon Stephensen kastede appelsiner ud til deltagerne:

- Appelsiner var svære at opdrive på dette tidspunkt!

Jonna Vendelboe blev (naturligvis) valgt til bestyrelsens sekretær. En af opgaverne var at starte et nyt medlemssystem.

- Det blev håndteret med strikkepinde og hulkort. Det var noget nyt og avanceret, husker hun.

I lang tid kendte Jonna Vendelboe alle DS-medlemmerne. Men i 1963, da hun var med til at arrangere foreningens 25-års jubilæumsfest på Hotel Codan, opdagede hun, at hun ikke længere kendte alle medlemmerne.

Jonna Vendelboe fortæller, at arbejdet i bestyrelsen handlede om:

For det første: At gøre sig gældende og kende nogen.

- En af vores fornemste opgaver i bestyrelsen var at gøre os gældende andre steder, at kende nogen. Jeg sad jo i forskellige bestyrelser, også hos Det Radikale Venstre. Det drejede sig om at fortælle alle de der mennesker, der var noget, om hvad en socialrådgiver kunne bruges til.

For det andet: At skaffe jobs og bedre løn

- Generelt havde Dansk Socialrådgiverforening kun lidt at skulle have sagt, og personligt fik jeg mindre i løn som socialrådgiver, end jeg havde fået tidligere som sekretær på kontor. Vi tog nu ud og forklarede arbejdsgiveren, hvad en socialrådgiver kunne, som en kommunalt uddannet ikke kunne. Socialrådgivernes lønninger var nogle steder ikke bedre end de kommunalt uddannede medarbejdere.

For det tredje: At arbejde for lovændringer

- Da jeg i 1947 var i forpraktik på Avnstrup Sanatorium, arbejdede jeg med fattighjælp. Mennesker, der ikke var i sygekasse, fik fattighjælp. Vi ville som socialrådgivere være med til at ændre loven. Vi råbte op og brugte vores kontakter til pressen, især Politiken, og kontaktede kendte folk med indflydelse.

For det fjerde: Personsager.

- Der var en hel del enkeltsager. F.eks. for medlemmer der blev ansat som den eneste og den første socialrådgiver. Det var ikke nemt. De skulle kæmpe for deres ret til at være der.

Formændene

Jonna Vendelboe har som elevrådsformand og senere som færdiguddannet arbejdet sammen med 3 forskellige formænd, nemlig Else Bloch (1945-49), Paula Razga Madsen (1949-51 og 1953-54) og Inger Østergaard (1954-56). Hun tegner dette billede af de fire formænd:

Razga har jeg siddet mest med i bestyrelsen. Hun blev en af mine personlige venner, og vi kom sammen, lige indtil hun døde. Hun var jo en speciel og meget, meget dejlig dame, og hun brændte for sagen. Hun var en afholdt formand og respekteret, fordi hun var så menneskelig. Inger Østergaard var jo en skrap dame og en skæg dame, og hun gjorde sig mere gældende ved "her kommer jeg"! Else Bloch var en skøn blanding af de to.

Margrethe Appel var formand fra 1951-53, da Jonna Vendelboe var i England. Som helt nyuddannet socialrådgiver blev Margrete Appel promoveret af den ældre og erfarne Aage Valbak og udkonkurrerede de ældre socialrådgivere fra første hold.

- Margrete Appel blev bakket op af socialrådgivere, som ønskede, at en fra Mødrehjælpen skulle besætte formandsposten, husker Jonna Vendelboe.

Faglige og politiske kampe i Dansk Socialrådgiverforening i 50'erne

Jonna Vendelboe fortæller, at foreningen bestod af et lille fagligt miljø på godt og ondt, med sammenhold og indbyrdes kampe. De fleste medlemmer var i 1950'erne ansat på hospitalerne og i Mødrehjælpen.

- Hospitalssocialrådgiverne havde deres egen "regering" og lagde egne strategier og blev senere omdannet til en faggruppe.

Jonna Vendelboe erindrer også, at man i hendes tid i bestyrelsen diskuterede fagligt, men ikke politisk. Det ændrede sig i den sidste halvdel af 50'erne, da nogle nyuddannede socialrådgivere med kommunistisk tilhørsforhold trådte frem på scenen.

- De var optaget af samfundskritik og af magten, vi andre var optaget af metodeudvikling og konkrete socialpolitiske ændringer. Det var kampen mellem menneskesynet og det politiske syn i vores forening. Men man skal forstå, at kommunisterne jo stod i høj kurs efter krigen.

Modstandsgruppen BOPA (med bl.a. kommunisterne) var blandt de dygtigste modstandsfolk under krigen og kommunisterne var derfor beundret, også selv om man som jeg ikke var medlem af DKP. Det

gjaldt også i efterkrigstiden om at komme tæt på BOPA! Sådan var det, men det har unægtelig ændret sig siden, siger hun.

Men der var ikke kun kampe mellem de "faglige socialrådgiverne" og "de politiske socialrådgivere". Der var også indbyrdes faglige kampe. F.eks. mellem Bep Regeur, der havde lært casework i USA og socialrådgivere med bl.a. Jonna Vendelboe, der havde uddannet sig i psykosocial diagnostisk i England. Jonna Vendelboe taler om "en følelsesmæssig forskel". Som hun ser det, var den amerikanske retning følelsesladet og terapeutisk, mens den engelske retning var mere rationel, mere videnskabelig. Jonna Vendelboe brød sig ikke om den måde nogle socialrådgivere praktiserede casework på. Hun fandt, at det var omklamrende.

Men der var også kampe udadtil.

- I kan tro, vi har været i krig! På et tidspunkt var Kommunal-assistentforeningen meget interesseret i at få os som medlemmer. Kommunalassistentforeningen fandt ud af, at de kunne bruge os, fordi vi ikke havde en arbejdsløshedskasse. Vi socialrådgivere stod med hatten i hånden, fordi vi ind imellem var arbejdsløse. Så meldte man sig ind i Kommunalassistentforeningen for at komme med i en arbejdsløsheds-kasse. Men da de senere skulle til at udbetale understøttelse til arbejdsløse socialrådgivere, var de mere interesseret i at blive af med os, havde jeg indtrykket af, siger Jonna Vendelboe.

Og diskussionen i 1952-53 om Socialrådgiverforeningens indmeldelse i HK var efter Jonna Vendelboes opfattelse kun en lille parentes.

På det personlige plan har Jonna Vendelboe ifølge eget udsagn ikke været optaget af magt, men af at få indflydelse. Det fik hun som sekretær og i en periode som næstformand. Hun mener, at hun i de funktioner havde mindst lige så meget indflydelse, som hvis hun havde været formand. Hun har også været aktiv i bestyrelsen i Sind, hvor hun er livsvarigt medlem, i Det Radikale Venstre, som hun forlod i vrede, og i Mentalhygiejnisk Forening, sammen med mange af datidens socialpolitiske fyrtårne.

Studier og forbilleder i England

Selv om Jonna Vendelboe blev socialrådgiver og ikke lærer, kom hun til at fungere som lærer og underviser i mange sammenhænge ift. praktikanter, kolleger og som underviser på Den sociale Højskole.

Som nyuddannet i 1950 fik Jonna Vendelboe et vikariat på Øresundshospitalet og med Manon Lüttichaus store opbakning fik hun et

stipendium fra Commonwealth Fond ("de studerendes Marchall hjælp"). I 1952 og 53 studerede hun 18 måneder på London School of Economics and Political Science på The Mental Health Course og blev psychiatric social worker (PSW). Hovedvægten lå på psykiatri og psykologi inden for børne- og voksenområdet med fokus på psykosocial diagnostik og samtaleteknik.

Efter endt uddannelse var Jonna Vendelboe forpligtet til at vende tilbage til sit tidligere job i to år og påtage sig at undervise i sin nye viden. Jonna Vendelboe tog undervisningsopgaven alvorligt og underviste interesserede hospitalssocialrådgivere i København, studerende på Den sociale Skole, sygeplejeelever og lægekandidater på Kommunehospitalet og afholdt møder om sin uddannelse for hele den psykiatriske afdelings personale. Jonna Vendelboe fremhæver, at hun fik indført, at socialrådgiverne på Kommunehospitalets psykiatriske afdeling skrev direkte i lægejournalerne.

- Jeg har i hele min karriere været optaget af at udvikle socialrådgiverfaget og har bevæget mig ud og ind af de sociale og psykiatriske institutioner og bl.a. kæmpet for systematik i arbejdet, "patienten i centrum" og tværfagligt samarbejde, siger hun.

Mærkværdigt nok promoverede DS ikke sådanne efteruddannelsesmuligheder eller dem, der benyttede sig af dem.

- Der var en fornemmelse af, at man ikke skulle stikke næsen for langt frem i kollegakredsen. En slags Jantelov. Socialrådgivermiljøet var lille og med begrænset udsyn. Vi havde ingen støtte fra Dansk Socialrådgiverforening, de af os, der ville videre.

- Foreningen syntes vel ikke, at det var noget. Bestyrelsen forstod ikke, at den skulle slås for bedre løn til socialrådgivere med højere uddannelse. Og senere var der fagligt/politisk ikke den store interesse for at gå ind for højere løn til særlige grupper. Man valgte som den øvrige fagbevægelse ligelønsmodellen, siger Jonna Vendelboe.

Det bedste i mit arbejdsliv

- Det bedste i mit arbejdsliv har været, at jeg har været min egen chef. De overlæger og hospitalsdirektører, som har været over mig, har ikke blandet sig! Jeg har haft mange gode kolleger, men der har også været nogle, som ikke kunne lide mig. Jeg har kaldt en spade for en spade. Hvis man ikke har evnen til at blive vred, skal man ikke blive socialrådgiver!

- I dag kan jeg se, at DS går meget konkret ind i socialpolitiske sager, det gjorde vi ikke i begyndelsen af 50'erne. I dag ved man, hvad en socialrådgiver er. Kampen er vundet, slutter Jonna Vendelboe.